

แนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินคดีความมั่นคง
ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้¹

The Guidelines for Improving the Efficiency of
National Security Prosecution in
the Southern Border Provinces

กรกฎ ทองชะไคค²

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 140 หมู่ 4 ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000,
เมลล์ติดต่อ: tkorakod@hotmail.com

Korakod Tongkachok³

Faculty of Law, Thaksin University, 140 Moo 4 Mueang, Khoa-Roob-Chang 90000,
email: tkorakod@hotmail.com

อภิวัฒน์ สมานี⁴

วิทยาลัยเพื่อการจัดการ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 140 หมู่ 4 ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000,
เมลล์ติดต่อ: ong007tsu@gmail.com

Apiwat Samathi⁵

Management for Development College, Thaksin University, 140 Moo 1 Mueang, Khoa-Roob-Chang 90000,
email: ong007tsu@gmail.com

ธีรพร ทองชะไคค⁶

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 140 หมู่ 4 ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000,
เมลล์ติดต่อ: teerapornitsu2557@gmail.com

Teerapron Tongkachok⁷

Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University, 140 Moo 4 Mueang, Khoa-Roob-Chang 90000,
email: teerapornitsu2557@gmail.com

¹ ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกระทรวงยุติธรรม ประจำปี พ.ศ.2558.

² อาจารย์ประจำ

³ Lecturer.

⁴ อาจารย์ประจำ

⁵ Lecturer.

⁶ อาจารย์ประจำ

⁷ Lecturer.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง แนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินคดีความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันของการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการรวมพยานหลักฐานและการพิสูจน์หลักฐาน เพื่อวิเคราะห์เกี่ยวกับปัจจัยกระบวนการ ตลอดจนปัญหาอุปสรรคในการดำเนินคดีความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และเพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพในการดำเนินคดีด้านการรวบรวมพยานหลักฐานและการพิสูจน์หลักฐานในการดำเนินคดีความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยวิธีเชิงคุณภาพ วิธีการวิจัยโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสาร วิจัยภาคสนาม โดยสัมภาษณ์เชิงลึก ประชุมกลุ่มสนทนากลุ่มเจาะจง ประชุมรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้เสียในการดำเนินคดีความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมุ่งศึกษาวิเคราะห์ถึงแนวคิดทฤษฎีการใช้อำนาจรัฐ หลักนิติธรรม หลักธรรมาภิบาล การสืบสวนสอบสวน การรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับคดีความมั่นคง การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาพบว่าในปัจจุบันเจ้าหน้าที่ยังคงปฏิบัติงานแบบแยกส่วนตามภารกิจของหน่วยงานตนเอง ปัญหาอุปสรรคเนื่องจากการดำเนินคดีความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พนักงานสอบสวนที่ได้รับแต่งตั้งเป็นคณะทำงานคดีความมั่นคงยังไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ทำการสอบสวนเฉพาะคดีความมั่นคงอย่างเดียว แต่ยังคงรับภาระงานทำคดีอาญาอื่น ๆ ส่วนพนักงานอัยการเมื่อมีความเห็นสั่งฟ้องในคดีความมั่นคงบางคดีไม่สามารถดำเนินคดีตั้งแต่การทำความเห็นสั่งฟ้องจนถึงขั้นการสืบพยานในชั้นศาลให้เสร็จสิ้นได้ เนื่องจากกระบวนการโยกย้ายออกจากพื้นที่จึงไม่สามารถบริหารจัดการตั้งแต่ต้นจนคดีเสร็จสิ้นได้ จึงควรกำหนดให้พนักงานอัยการเข้าร่วมในการสอบสวนกับพนักงานสอบสวนตั้งแต่ต้น และการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการไม่ควรกำหนดระยะเวลาให้สิทธิในการย้ายออกจากพื้นที่แต่พิจารณาจากการทำงานต่อเนื่องของคดีที่รับผิดชอบเพื่อให้ดำเนินการคดีเสร็จสิ้นถึงจะมีสิทธิย้ายออกจากพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

คำสำคัญ: คดีความมั่นคง, จังหวัดชายแดนภาคใต้, ประสิทธิภาพ

Abstract

This research called the Guidelines for Improving the Efficiency of National Security Prosecution in the Southern Border Provinces. It aims at investigating the current situations of the officers who are in charge of collecting and proving evidence and analyzing factors, procedures and problems in national security prosecution in the southernmost provinces area. Furthermore, this study intends to establish guidelines for improving the efficiency of the system such as the process of collecting and proving the evidence in the southern part of Thailand, especially in legal proceeding regarding national security.

This study is a qualitative research exercising by documents researching, fields researching, in-depth interview, focus group, public hearing from the samples that relate to the national security cases and its prosecution in the Southern border provinces of Thailand. This qualitative research was designed to analyze the theories of state power, the rule of law, good governance, investigations as well as the collection of evidence relating to security national cases. According to the research, it illustrates that currently, the concerned officers perform their functions incoherently under their own governing laws and regulations. Moreover, this study shows that the inquiry officials, who are responsible for dealing with national security cases, have to cope with not only such cases but also other criminal matters. Regarding the public prosecutors perspective they are unable to perform their functions throughout the whole processes in national security prosecution because of the due term of relocation. Therefore, this research suggests that the prosecutors and inquiry officers should work jointly at the beginning of the process. Also, the law should require that the prosecution must be complete before both of relevant officers are relocated to work in other districts for the next term.

Keywords: National Security Prosecution, The Southern Border Provinces, Efficiency

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งในปัจจุบันพบทั้งปัญหาอาชญากรรมทั่วไปและปัญหาอาชญากรรมที่มีความรุนแรงโดยเฉพาะเกี่ยวกับความมั่นคงของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่มักจะรู้สึกถึงความไม่มั่นคงความไม่ปลอดภัย ความยุ่งเหยิง ความรุนแรง ที่มีก่อออกมาในรูปการก่อความรุนแรงไม่ว่าการวางระเบิด การช่มยิง หรือการลอบทำร้าย การปะทะต่อสู้ ระหว่างกองกำลังของรัฐบาลกับกลุ่มก่อความไม่สงบ มีการเผาทำลายทรัพย์สินของทางราชการและเอกชน ทำให้มีคดีเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากและมีหลายคดีที่ไม่สามารถจับกุมผู้ก่อเหตุได้ การดำเนินคดีอาญาเป็นภารกิจหลักของรัฐ รัฐซึ่งมีหน้าที่ในการดำเนินคดีมีข้อพึงระมัดระวังสองประการกล่าวคือ ระวังมิให้ความยุติธรรมที่ผิดพลาดเกิดขึ้น และระมัดระวังมิให้การดำเนินคดีอาญาก่อความเดือดร้อนแก่ประชาชน ผู้บริสุทธิ์ โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีกฎหมายพิเศษที่ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐนำตัวผู้ต้องสงสัยมาดำเนินการซักถามได้แม้จะไม่มีกรกระทำผิดซึ่งหน้า ทำให้อำนาจรัฐในการนำตัวผู้ต้องสงสัยเข้าสู่ระบบกระบวนการยุติธรรมได้ง่ายและแตกต่างกว่าพื้นที่อื่น เมื่อรัฐซึ่งมีหน้าที่ในการดำเนินคดีจึงมีข้อพึงระมัดระวัง คือ ระวังมิให้ความยุติธรรมที่ผิดพลาดเกิดขึ้น และระมัดระวังมิให้การดำเนินคดีอาญาก่อความเดือดร้อนแก่ผู้ถูกกล่าวหาเกินความจำเป็น

หน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมดังกล่าว คือ กองอำนวยการรักษาความมั่นคง ภาค 4 (กอ.รมน. ภาค 4) ศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ฝ่ายปกครองและพนักงานอัยการมีหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม การรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม รวมทั้งการอำนวยความสะดวกทางอาญาแก่ประชาชน ซึ่งหลักการสำคัญคือการป้องกันไม่ให้มีการเกิดอาชญากรรมขึ้น แต่เมื่อเหตุเกิดขึ้นก็ต้องทำการสืบสวนและหาพยานหลักฐานเพื่อจับกุมผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีและลงโทษให้ได้ ดังนั้น ประสิทธิภาพดำเนินคดีของเจ้าหน้าที่จึงเป็นปัญหาสำคัญในการปฏิบัติ โดยเฉพาะเมื่อมีเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบเรียบร้อยขึ้น การจับกุมหรือเชิญตัวผู้ต้องสงสัยมาซักถามและดำเนินคดีซึ่งในเวลาต่อมาเมื่อมีการสั่งฟ้องคดีขึ้นสู่ศาล มีจำนวนไม่น้อยที่ศาลพิพากษายกฟ้อง ด้วยข้อจำกัดด้านพยานหลักฐาน ขณะเดียวกันคดีที่ไม่สามารถจับตัวผู้ต้องหาได้กลับมีจำนวนมาก ซึ่งจากภาพรวมเหตุการณ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่วันที่ 4 มกราคม 2547 ถึง 4 มกราคม 2558 เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบรูปแบบต่าง ๆ ทั้งหมด 16,969 เหตุการณ์ หรือเฉลี่ย 4.24 เหตุการณ์ต่อวัน เหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นทั้งหมด แบ่งเป็นเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง และกระทำโดยขบวนการก่อความไม่สงบ จำนวน 9,000 กว่าเหตุการณ์หรือเฉลี่ย 2.25 เหตุต่อวัน ส่วนที่เหลือเป็น

อาชญากรรมทั่วไป⁸ สำหรับชั้นฟ้องร้องคดีความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ก็มีขั้นตอนการฟ้องร้องคดีเช่นเดียวกับพื้นที่อื่น ๆ ของประเทศโดยทำได้สองวิธีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา คือ พนักงานอัยการและผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้อง โดยการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะกล่าวถึงเฉพาะการดำเนินการฟ้องร้องคดีโดยพนักงานอัยการในคดีความมั่นคงเท่านั้น ซึ่งกฎหมายกำหนดห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีต่อศาลโดยมิได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน จากข้อกำหนดดังกล่าวการเริ่มกระบวนการทางอาญาของรัฐอยู่ภายใต้อำนาจของพนักงานสอบสวนโดยเด็ดขาดทำให้กระบวนการชั้นก่อนฟ้องคดีอยู่ภายใต้กำกับดูแลของพนักงานสอบสวน ซึ่งระบบอัยการที่สมบูรณ์ถือว่าการสอบสวนฟ้องร้องเป็นกระบวนการดำเนินคดีอาญา กระบวนการเดียวที่แบ่งแยกไม่ได้ เจ้าพนักงานตำรวจหรือพนักงานสอบสวนเป็นเพียงเจ้าพนักงานผู้มีส่วนช่วยเหลือพนักงานอัยการ แต่การดำเนินคดีอาญาชั้นสอบสวนฟ้องร้องในทางปฏิบัติแยกความรับผิดชอบออกเป็นการดำเนินคดีอาญาของพนักงานสอบสวนแล้วต่อด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ และการแยกความรับผิดชอบนี้เป็นการแยกที่ค่อนข้างเด็ดขาดซึ่งผิดระบบ โดยเฉพาะการดำเนินคดีความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้หากการดำเนินการสอบสวน ฟ้องร้องคดียังคงใช้กฎหมายเช่นเดียวกับพื้นที่อื่นที่มีความสงบก็อาจเป็นปัญหาอุปสรรคและเป็นการยากที่จะดำเนินคดีความมั่นคงได้อย่างมีประสิทธิภาพที่ทำให้ส่งผลต่อความสงบสุข และความปลอดภัยของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงมีความจำเป็นในการศึกษาวิจัยการดำเนินคดีความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินคดีความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันของการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมพยานหลักฐานและการพิสูจน์หลักฐาน 2) เพื่อวิเคราะห์ระบบเกี่ยวกับปัจจัย กระบวนการ ตลอดจนปัญหาอุปสรรคในการดำเนินคดีความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ 3) เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพในการดำเนินคดีด้านการรวบรวมพยานหลักฐานและการพิสูจน์หลักฐานในการดำเนินคดีความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้

1.3 ขอบเขตการวิจัย

ศึกษาระบบการดำเนินคดีอาญาในสถานการณ์ความไม่สงบเรียบร้อยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งการดำเนินคดีอาญาและการสอบสวนโดยเฉพาะขั้นตอนก่อนฟ้องคดีของกฎหมายพิเศษและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ของเจ้าพนักงานผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดปัตตานี จังหวัดนราธิวาส จังหวัดยะลา และ

⁸ ข้อมูลจาก ศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศชต.) พ.ศ. 2558.

จังหวัดสงขลา 4 อำเภอ คืออำเภอสะบ้าย้อย อำเภอจะนะ อำเภอเทพา และอำเภอนาทวี ตลอดจนบทบาทขององค์กรดังกล่าวเพื่อทราบถึงปัญหา อุปสรรคเกี่ยวกับการดำเนินคดีความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ความสัมพันธ์ขององค์กรในการดำเนินคดีความมั่นคงในการร่วมมือกันให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานในคดี รวมทั้งเรื่องของการสอบสวน และการรวบรวมพยานหลักฐานตั้งแต่เริ่มคดี เพื่อทราบถึงองค์กรที่มีอำนาจดำเนินการดังกล่าวอย่างแท้จริง ตลอดจนปัญหาที่เกิดขึ้นในการสืบสวน สอบสวนทั้งระบบ

1.4 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) การออกแบบวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาวิเคราะห์ถึงแนวคิดทฤษฎีการใช้อำนาจรัฐ หลักนิติธรรม หลักธรรมาภิบาล การสืบสวนสอบสวน การรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับคดีความมั่นคง

การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยเอกสาร (Documentary research) การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่มุ่งพิสูจน์ถึงรูปแบบการดำเนินคดีความมั่นคงโดยเริ่มจากการวิเคราะห์จากแนวคิดทฤษฎี หลักการ บทบัญญัติของกฎหมาย คำพิพากษาฎีกาที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อให้วิเคราะห์ถึงอำนาจหน้าที่ อุปสรรคขั้นตอนในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินคดีความมั่นคง

วิจัยภาคสนาม (Field Research) เป็นวิธีกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพที่เป็นการรวบรวมข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้องโดยมีประชากรที่ให้ข้อมูลซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดวิธีในการวิจัยภาคสนามไว้ประกอบด้วย 3 วิธี

1) สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) การวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาประสิทธิภาพในการดำเนินคดีความมั่นคง เป็นเรื่องการศึกษาแบบการดำเนินคดีความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินคดี ตั้งแต่ข้อมูลต้นทางคือ เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจในการปิดล้อม ตรวจค้น การจับกุม ทหาร ตำรวจ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินคดี

- ผู้อำนวยการ กอ.รมน.ภาค 4 ส่วนหน้า (แม่ทัพภาค 4)
- ผู้บัญชาการศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศชต.)
- อธิบดีอัยการภาค 9
- อัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญา 2 ภาค 9 จังหวัดปัตตานี
- ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดปัตตานี
- ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดยะลา
- ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดนราธิวาส
- ผู้บังคับการศูนย์พิสูจน์หลักฐาน 10

- ผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติการคดีพิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศปพ.จชต.) กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม

- หัวหน้าศูนย์นิติวิทยาศาสตร์จังหวัดชายแดนภาคใต้ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม

2) ประชุมกลุ่มสนทนากลุ่มเจาะจง (Focus group)

- เจ้าหน้าที่ฝ่ายกฎหมาย กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ภาค 4 (กอ.รมน.ภาค 4) จำนวน 4 คน

- เจ้าหน้าที่ศูนย์พิทักษ์สันติ ศูนย์ปฏิบัติการตำรวจชายแดนภาคใต้ 6 คน

- พนักงานสอบสวน กลุ่มงานสอบสวน ศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศชต.) 6 คน

- พนักงานอัยการจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 4 คน

- เจ้าหน้าที่ศูนย์พิสูจน์หลักฐาน 10 จังหวัดยะลา จำนวน 2 คน

- พนักงานสอบสวน กลุ่มสอบสวน ประจำภูธรจังหวัดยะลา 6 คน

- พนักงานสอบสวน กลุ่มสอบสวน ประจำภูธรจังหวัดนราธิวาส 6 คน

- พนักงานสอบสวน กลุ่มสอบสวน ประจำภูธรจังหวัดปัตตานี 6 คน

3) ประชุมรับฟังความคิดเห็น (Public Hearing) จากตัวแทนผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการดำเนินคดีความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้ดำเนินการวิเคราะห์ สังเคราะห์และประมวลผลของข้อมูลตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative data) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงพรรณนา (Descriptive) โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อแสวงหาข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1.5 ประโยชน์ที่จะได้รับ

ทราบถึงสภาพปัจจุบันของการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมพยานหลักฐานและการพิสูจน์หลักฐาน ตลอดจนปัญหาอุปสรรคในการดำเนินคดีความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แนวทางพัฒนาประสิทธิภาพในการดำเนินคดีด้านการรวบรวมพยานหลักฐานและการพิสูจน์หลักฐานในการดำเนินคดีความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้

2. ทฤษฎี และแนวคิดพื้นฐานเรื่องทฤษฎีอำนาจรัฐ หลักธรรมาภิบาล หลักนิติธรรม ระบบการดำเนินคดีอาญาและการค้นหาความจริง

รัฐหรือผู้ปกครองถือได้ว่าเป็นตัวแทนของสังคมที่ทำหน้าที่เป็นการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง ซึ่งการที่รัฐจะเข้าไปแทรกแซงสังคมได้นั้นจะต้องเป็นการแทรกแซงเพื่อแก้ไขความไม่ยุติธรรมหรือความไม่เท่าเทียมกันในสังคม การควบคุม ป้องกัน ปราบปราม และการออกกฎหมายมาบังคับใช้เพื่อประโยชน์ของสาธารณะ จึงเป็นการใช้อำนาจรัฐเพื่อควบคุมสังคมอันเป็นที่มาของทฤษฎีการใช้อำนาจรัฐ (Police Power Theory)⁹ การใช้อำนาจรัฐในระยะแรกนั้นได้ถูกจำกัด เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยภายในสังคม ความมั่นคงและความปลอดภัยของรัฐ และการอำนวยความสะดวกในสังคมเท่านั้น แต่เมื่อสภาพของสังคมได้เริ่มแปรเปลี่ยนไปมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น ภารกิจของรัฐได้เริ่มขยายกว้างออกไปมากขึ้น รัฐจึงได้เข้าไปแทรกแซงวิถีชีวิตของประชาชนมากขึ้น ทั้งในด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ จึงมีลักษณะเป็นรัฐสวัสดิการ (Welfare State) เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับสังคม¹⁰ องค์กรของรัฐที่ใช้อำนาจรัฐจะต้องมีจุดเกาะเกี่ยวหรือมีความเชื่อมโยงในทางหนึ่งทางใดกับประชาชน ทั้งนี้ความเชื่อมโยงดังกล่าวอาจเกิดขึ้นได้ในหลายลักษณะและในระดับความเข้มข้นที่แตกต่างกัน¹¹

ระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี หรือภาษาอังกฤษ เรียกว่า “Good Governance” เป็นเรื่องการอยู่ร่วมกันในบ้านเมืองและสังคมอย่างมีความสุข¹² ซึ่งเป็นหลักการบริหารการปกครองที่มุ่งประโยชน์สูงสุดของประชาชน และประเทศชาติโดยยึดหลักเหตุผล และความเป็นธรรม

การเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินคดีความมั่นคงก็ต้องคำนึงถึงการดำเนินการที่มีปัจเจกบุคคลเข้ามาเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นกฎหมาย (Legality) ความชอบธรรม (Legitimacy) และธรรมาอำนาจ (Moral authority) ปัจจัยสามส่วนจะต้องดำเนินไปด้วยกัน การมุ่งเน้นแต่การใช้กฎหมายโดยไม่คำนึงความชอบธรรมย่อมไม่นำไปสู่ความเป็นธรรม เพราะความเป็นธรรมของสังคมไม่ได้มีอยู่ได้อย่างไร้เหตุผล แต่เป็นผลของการปฏิสัมพันธ์ผ่านทางกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่สังคมสร้างขึ้น

จากข้อกฎหมายการเริ่มกระบวนการทางอาญาของรัฐอยู่ภายใต้อำนาจของพนักงานสอบสวนโดยเด็ดขาดทำให้กระบวนการขึ้นก่อนฟ้องคดีอยู่ภายใต้กำกับดูแลของพนักงาน

⁹ Edward, S.C., (1978), *Constitution and What It Means Today* by Corwin, N.J.: Princeton University Press, 388.

¹⁰ รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์, (2554), *ทฤษฎีการพิพากษาสังคมเศรษฐกิจไทย*, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), 29.

¹¹ วรเจตน์ ภาคีรัตน์, (2555), *คำสอนว่าด้วยรัฐและหลักกฎหมายมหาชน*, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), 190-192.

¹² อานันท์ ปันยารชุน, (2558), *ความสำเร็จและบทเรียนของประเทศต่างๆ ในการสร้างธรรมาภิบาลและการป้องกันทุจริตคอร์รัปชัน*, สืบค้น 2 กันยายน 2558, จาก <http://tdri.or.th/research/d2000016/>

สอบสวน ซึ่งระบบอัยการที่สมบูรณ์ถือว่าการสอบสวนฟ้องร้องเป็นกระบวนการดำเนินคดีอาญา เป็นกระบวนการเดียวที่แบ่งแยกไม่ได้ เจ้าพนักงานตำรวจหรือพนักงานสอบสวนเป็นเพียงเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ช่วยเหลือพนักงานอัยการ แต่การดำเนินคดีอาญาชั้นสอบสวนฟ้องร้องในทางปฏิบัติแยกความรับผิดชอบออกเป็นกรดำเนินคดีอาญาของพนักงานสอบสวนแล้วต่อด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ และการแยกความรับผิดชอบนี้เป็นการแยกที่ค่อนข้างเด็ดขาดซึ่งผิดระบบ โดยเฉพาะการดำเนินคดีความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งหากการดำเนินการสอบสวน ฟ้องร้องคดียังคงใช้กฎหมายเช่นเดียวกับพื้นที่อื่นที่มีความสงบเรียบร้อย ก็อาจเป็นปัญหาอุปสรรคและเป็นการยากที่จะดำเนินคดีความมั่นคงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ที่ทำให้ส่งผลต่อความสงบสุขและความปลอดภัยของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานความมั่นคงที่จะช่วยเหลือในการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานตามกฎหมายพิเศษเพื่อส่งผลไปสู่การบังคับใช้กฎหมายปกติที่ใช้บังคับทั่วประเทศเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหาต่อไป

การกำหนดทิศทางร่วมกันภายในสังคม ระหว่างพลเมืองและเจ้าหน้าที่รัฐที่ว่ากฎหมายสร้างการปกครอง สำหรับหลักนิติธรรมที่ดำรงอยู่ ประชาชนต้องเชื่อและผูกพันผูกพันต่อหลักนิติธรรมต้องยอมรับไว้เพื่อให้อยู่ในฐานะเป็นสิ่งจำเป็นเหมาะสมและเป็นส่วนดำรงอยู่ของระบบกฎหมาย ทศนคตินี้ไม่ใช่ระเบียบข้อบังคับทางกฎหมายในตัวเอง แต่เป็นแนวคิดร่วมกันอย่างหนึ่งซึ่งรวมเป็นความเชื่อทางวัฒนธรรม¹³ ซึ่งจังหวัดชายแดนภาคใต้มีวัฒนธรรมที่แตกต่าง การสร้างความเชื่อมั่นต่อการอำนวยความสะดวกเป็นธรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อทำให้เกิดความเชื่อใจและเชื่อมั่นโดยผ่านการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ

กฎหมายย่อมมีค่าบังคับสูงกว่าการใช้อำนาจหรือดุลพินิจอย่างกว้างขวางของฝ่ายบริหารหรือฝ่ายปกครอง ตามหลักความสูงสุดของกฎหมาย(Supremacy of Law) บุคคลทุกคนย่อมอยู่ในฐานะเสมอภาคกันตามกฎหมาย(Equality before the Law) ไม่ว่าฝ่ายบริหาร ฝ่ายปกครอง ข้าราชการ หรือราษฎรธรรมดา ต่างก็ต้องใช้กฎหมายเดียวกัน¹⁴ ซึ่งจะมีองค์กรที่ทำหน้าที่ต่างกันเพื่อถ่วงดุลอำนาจกล่าวคือต้องมีการพิจารณาว่ามีการแยกองค์กรที่ทำหน้าที่สอบสวนและฟ้องร้อง ออกจากองค์กรที่ทำหน้าที่พิจารณาและพิพากษามีการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิด¹⁵ ซึ่งการดำเนินคดีความมั่นคงสำหรับจังหวัดชายแดนภาคใต้ก็ยังคงแยกส่วน

¹³ วิสาร พันธนะ, (พฤษภาคม-สิงหาคม 2535), "หลักนิติธรรม," *วารสารสุโขทัยธรรมมาธิราช*, 5 (2), 64-72.

¹⁴ อักษรทรร จุฬารัตน, (2552), *ประมวลกฎหมายในกระบวนการยุติธรรมทางปกครอง*, (กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์), 4-6.

¹⁵ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, (2548), "การนำรูปแบบการพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมาพัฒนารูปแบบการพิจารณาคดีอาญาทั่วไป." (งานวิจัยผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง (บ.ย.ส.) วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม), 45-69.

การดำเนินคดีอาญาได้พัฒนามาจาก “ระบบไต่สวน” (Inquisitorial system) และภายหลังได้มีการพัฒนาการดำเนินคดีอาญามาเป็น “ระบบกล่าวหา” (Accusatorial system) แนวคิดของระบบกล่าวหาคือ หากศาลวางตัวเป็นกลางและเปิดโอกาสให้คู่ความได้ต่อสู้กันอย่างเต็มที่แล้วความจริงจะปรากฏมาให้เห็นเอง¹⁶ ดังนั้นคู่กรณีทั้งสองฝ่ายต้องอยู่ในฐานะที่เท่าเทียมกันพอที่จะต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ ในขณะที่ระบบไต่สวนบทบาทของศาลจะมีมากในการถามพยาน ค้นหาความจริงโดยศาลจะเป็นผู้นำความยุติธรรมมาให้กับคู่ความ¹⁷ อย่างไรก็ตามปรากฏว่าในประเทศฝรั่งเศสได้กำหนดให้มีผู้พิพากษาไต่สวน (Judges d’instruction) ซึ่งทำหน้าที่สอบสวนคดีอาญาบางประเภท หรือร่วมกับอัยการในการสอบสวนคดีอาญาบางคดีด้วย¹⁸ ซึ่งการดำเนินคดีความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้การพิจารณาคดีพิพาทคดีศาลก็มีบทบาทเป็นเพียงคนกลางเช่นเดียวกับพื้นที่อื่น ๆ ของประเทศไทย

ทฤษฎีว่าด้วยการให้ความยุติธรรมทางอาญาแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบกล่าวคือ ทฤษฎีว่าด้วยการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model) และทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม (Due Process Model)¹⁹ รูปแบบการควบคุมอาชญากรรมนี้ต้องสร้างความมั่นใจได้ว่ากระบวนการยุติธรรมจะต้องดำเนินไปเพื่อแยกแยะผู้ต้องสงสัย ตัดสินความผิดและปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดได้อย่างเหมาะสม ส่วนทฤษฎีกระบวนการนิติธรรมจะคำนึงถึงคุณค่าในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นหลักและต่อต้านการใช้อำนาจรัฐโดยมิชอบโดยมีรูปแบบตรงข้ามกับรูปแบบแรกเนื่องจากการควบคุมอาชญากรรม

3. การดำเนินคดีความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ปัญหาคดีความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 เห็นว่าปัญหาก็คือเรื่องประสิทธิภาพ เพราะกระบวนการยุติธรรมในชั้นก่อนฟ้องขึ้นอยู่กับหลายหน่วยงาน ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีการใช้กฎหมายพิเศษ²⁰ มีอำนาจตามพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ. 2457 ซึ่งเป็นอำนาจของทหารและใช้อำนาจตามพระราชกำหนดบริหารราชการใน

¹⁶ โสภณ รัตนกร. ธานนท์ ทรัพย์วิเชียร, (2545), *รวมคำบรรยายหลักวิชาชีพนักกฎหมาย*. พิมพ์ครั้งที่ 5, (กรุงเทพฯ: วิทยุชน), 123-168.

¹⁷ ปกป้อง ศรีสนิท, (2552), “ระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนในวิธีพิจารณาความอาญา” ใน *หนังสือ 72 ปี ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ณ นคร ยินยัตบนหลักนิติธรรม*, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เดือนตุลา), 22.

¹⁸ Clive, W. and Keir, S., (1999), *Miscarriage of Justice A Review of Justice in Error*, London: Blackstones Press Limited, 65-82.

¹⁹ Herbert, L.P., (1968), *The Limits of the criminal sanction*, California: Stanford University Press, 152-153.

²⁰ กรกฎ ทองชะเชิด และจันทราทิพย์ สุขุม, (2555), *การบังคับใช้กฎหมายในจังหวัดชายแดนภาคใต้*, (สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ), 44-56.

สถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ซึ่งเป็นอำนาจของตำรวจ ทหาร และฝ่ายปกครองและอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งมีเจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการที่มีอำนาจในการสั่งพิจารณาคดีเพื่อเสนอต่อศาล ปัจจุบันการดำเนินคดีความมั่นคงได้ทำการสอบสวนในลักษณะเดียวกันกับคดีอาญาทั่วไปและเป็นคดีที่อยู่ในความสนใจของประชาชน จากจำนวนการตรวจค้นและการปิดล้อมตรวจค้นเพื่อค้นหาผู้เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดจำนวนหลายครั้งโดยสรุปผลการปิดล้อมตรวจค้นตามกฎหมายพิเศษไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ. 2457 หรือพระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ช่วงระหว่างวันที่ 21 กรกฎาคม 2548 ถึง 15 สิงหาคม 2558 รวมตรวจค้นและปิดล้อมตรวจค้น 74,791 ครั้ง จาก 129,186 เป้าหมาย²¹ ซึ่งในความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงหรือก่อการร้ายหลายคดีที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเป็นการดำเนินคดีที่มีลักษณะเป็นการเหยี่ยงแหอันเกิดจากความไม่เข้าใจเนื้อหาที่แท้จริงของความผิดฐานก่อการร้าย²² เพื่อวัตถุประสงค์ให้ได้ตัวผู้ต้องสงสัยมาซักถามข้อมูลอันนำไปสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพื่อพิสูจน์ความผิดและความบริสุทธิ์ของผู้ต้องสงสัย การดำเนินการยังไม่สามารถบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวได้จึงทำให้เกิดอุปสรรค เห็นได้จากในคดีความมั่นคงบางคดีมีผู้ได้รับผลกระทบไม่ว่ากับชีวิต ร่างกาย เสรีภาพและรวมถึงทรัพย์สินที่มีความเห็นรับรองว่าเป็นคดีความมั่นคงซึ่งจะได้รับเยียวยาจากภาครัฐ แต่การดำเนินคดีอาญาจะไม่มีการฟ้องร้องว่าเป็นคดีความมั่นคงเพียงแต่มีการดำเนินคดีอาญาปกติ

การนำตัวผู้ต้องสงสัยมาเพื่อซักถามและควบคุมโดยวิธีการสันติวิธี ปัจจุบันในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้มีการดำเนินการให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม เรียกว่าศูนย์ปฏิบัติการระดับอำเภอ ไม่ใช่เป็นเรื่องปิดล้อมตรวจค้นแต่เป็นเรื่องบริหารความมั่นคงทั้งหมดในอำเภอนั้น ฝ่ายความมั่นคงสร้างทีมเรียกว่า “สามสหาย” หน่วยอำเภอก็นำด้วยนายอำเภอ หน่วยทหารจะเป็นหัวหน้าหน่วยชุดเฉพาะกิจในอำเภอและหน่วยตำรวจจะเป็นผู้กำกับหัวหน้าสถานีตำรวจในอำเภอ ซึ่งทั้ง 3 ฝ่ายดังกล่าวจะต้องบริหารงานความมั่นคงในพื้นที่นั้น ๆ ร่วมกับผู้นำศาสนา ผู้ใหญ่บ้าน จะเห็นว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่ได้เป็นปัญหาเรื่องความรุนแรงและมั่นคงเพียงอย่างเดียว ปัญหาเรื่องการดูแลประชาชน ความยุติธรรม ความขัดแย้ง การเมืองท้องถิ่น ขัดแย้งผลประโยชน์ การแย่งชิงที่ดิน ซึ่งเรียกว่าภัยแทรกซ้อน สิ่งต่างๆ เหล่านี้ในอดีตที่ผ่านมาเจ้าหน้าที่ไม่ประสานงาน ต่างฝ่ายต่างทำหน้าที่ของตน

อย่างไรก็ตามปัจจุบันอำนาจรัฐเข้มแข็งเป็นหนึ่งและมีจุดยืนที่เป็นกลางถึงจะนำพาไปสู่สันติสุขได้ ฉะนั้นศูนย์ปฏิบัติการระดับอำเภอเป็นหน่วยทางยุทธศาสตร์ที่รัฐบาลคาดหวังว่า

²¹ ข้อมูลจาก กองบังคับการสืบสวนสอบสวน ศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้ (บก.สส.ศชต.) พ.ศ.2558

²² คณิต ฦ นคร, (2556), *อดีตประธาน คอป.และ อสส.ในคดีการก่อการร้าย*, (กรุงเทพฯ: วิญญูชน), 45.

จะแก้ปัญหาได้ ดูแลประชาชนได้ในเรื่องกระบวนการพัฒนาความมั่นคง กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ภาค 4 ส่วนหน้า (กอ.รมน. ภาค 4 สน) มีหน้าที่เสริมสร้างความเข้าใจให้ผู้บังคับหน่วย นายอำเภอ ผู้กำกับมณฑลได้เดินไปตามแนวนโยบาย การบังคับใช้พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ. 2457 ปัจจุบันมีการพัฒนาทางฝ่ายควบคุมการชักถามให้ญาติเข้าเยี่ยมได้ตั้งแต่วันแรก หากเชิญผู้ต้องสงสัยมาจากหมู่บ้านไหนจะสั่งให้ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านมานอนเฝ้าแล้วจ่ายเบี้ยเลี้ยงให้วันละ 300 บาท เพื่อมานอนเฝ้าลูกบ้านเพื่อให้ฝ่ายความมั่นคงได้ชักถาม ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนของฝ่ายความมั่นคงที่มีปัญหาในอดีตจากการถูกร้องเรียน การร้องเรียนคือการต่อสู้ของฝ่ายผู้ก่อความไม่สงบเนื่องจากเป็นการต่อสู้กันทุกมิติหากฝ่ายความมั่นคงควบคุมตัวก็จะมีกรร้องเรียนไปทุกส่วน ฝ่ายความมั่นคงต้องนำครอบครัวผู้ที่มาชักถามนำผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านมานอนเฝ้า ต้องนำแพทย์มาตรวจเช็คร่างกายตอนเข้ามาควบคุม และตอนออกจากการควบคุมเพื่อป้องกันเจ้าหน้าที่เมื่อมีการถูกร้องเรียนในภายหลัง ซึ่งฝ่ายความมั่นคงยอมรับในอดีตเจ้าหน้าที่อาจจะมึนงงพลาดบาง ก็ป้องกันผู้ใต้บังคับบัญชาและก็ได้เชื่อผู้ใต้บังคับบัญชาทั้งหมด มีระบบตรวจสอบฝ่ายปฏิบัติด้วย ถือเป็นการใช้หลักความโปร่งใส ตรวจสอบและเป็นธรรม เพราะในวันที่เชิญตัวจากหมู่บ้าน จะรับผู้ใหญ่บ้าน ญาติตามมาได้และหน่วยงานความมั่นคงเจ้าของพื้นที่มีหน้าที่ไปรับไปส่ง หากวันไหนญาติจะมาเยี่ยมอีกต้องพามาค่าใช้จ่ายฝ่ายความมั่นคงมีการดูแล เพื่อให้เกิดความโปร่งใส ความศรัทธาและเชื่อมั่นต่อความเป็นธรรมจากประชาชน

เมื่อหมดอำนาจในการกักตัวผู้ต้องสงสัย 7 วัน²³ หากไม่มีข้อมูลหลักฐานเบื้องต้นแสดงให้เห็นว่าผู้ที่ถูกกักตัวเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความไม่สงบเรียบร้อยก็ต้องปล่อยตัว แต่หากมีข้อมูลเบื้องต้นว่าน่าจะเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ก็ต้องให้พนักงานสอบสวนร้องขอออกหมายจับตามพระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 เมื่อศาลออกหมายจับก็นำตัวมาควบคุมที่ศูนย์พิทักษ์สันติ ภายในศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศชต.) ผู้ต้องสงสัยที่ไม่ใช่ผู้ต้องหาจะต้องดำเนินการตามระเบียบ เช่น การตรวจร่างกาย หากป่วยก็พบแพทย์ ให้ญาติเยี่ยมวันละครั้ง ระหว่างถูกควบคุมก็ไม่มีพันธนาการ ระหว่างที่ถูกควบคุมในศูนย์พิทักษ์สันติจะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คืออยู่แล้วไม่ใช่ผู้ต้องสงสัยหรือพนักงานสอบสวนไม่สามารถขยายผลได้ก็จะปล่อย โดยศูนย์พิทักษ์สันติจะนำตัวไปศาลเพื่อให้ศาลออกหมายปล่อย ส่วนอีกกรณีหนึ่งคือมีหมายอาญาติดอาญาตัวมาก็ส่งต่อพนักงานสอบสวนในพื้นที่รับผิดชอบไปดำเนินคดี แต่ทางศูนย์พิทักษ์สันติยังไม่แจ้งข้อหา

อย่างไรก็ตามพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบสามารถเข้ามาสอบสวนผู้ต้องสงสัยได้ในฐานะพยานตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับเหตุการณ์ความไม่สงบเรียบร้อยได้ซึ่งหากมีพยาน

²³ พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ.2457, มาตรา 15 ทวิ.

หลักฐานชัดเจนก็สามารถแจ้งข้อหาเพื่อรับตัวไปดำเนินคดีในสถานีตำรวจที่มีเขตอำนาจ แต่หากพยานหลักฐานยังไม่ชัดเจน เห็นว่าการเข้ามาพูดคุยกับผู้ต้องสงสัยในศูนย์พิทักษ์จะเป็นการสร้างความสนิทสนมกับผู้ต้องสงสัยในการหาข้อมูลจากตัวผู้ต้องสงสัย ซึ่งในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบไม่ได้เดินทางมาพูดคุยกับผู้ต้องสงสัยก่อนในศูนย์พิทักษ์สันติ โดยเฉพาะพนักงานสอบสวนในพื้นที่ห่างไกลในจังหวัดนราธิวาสและจังหวัดปัตตานี เนื่องจากศูนย์พิทักษ์สันติอยู่ในเขตอำเภอเมืองยะลาซึ่งหากปล่อยไว้ให้ระยะเวลาเดินต่อไปในท้ายที่สุดเมื่อแจ้งข้อกล่าวหาจะไม่สามารถสอบสวนได้ทันภายในสี่สิบแปดชั่วโมง เนื่องจากหากแจ้งข้อกล่าวหาแล้วต้องนำตัวไปควบคุมที่สถานีตำรวจหากการสอบสวนไม่แล้วเสร็จภายในสี่สิบแปดชั่วโมง²⁴ ต้องผิดฟ้องฝากขังต่อศาลซึ่งจะทำให้ยากต่อการให้ข้อมูลของผู้ต้องหาในคดีความมั่นคงต่อไป ดังนั้นในส่วนของกรรมาธิการตามกฎหมายพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ควรออกเป็นมาตรการให้พนักงานสอบสวนไปสร้างความสนิทสนมหรือความคุ้นเคยและไว้วางใจจากผู้ต้องสงสัยในขั้นของการใช้กฎหมายพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ก่อนในทุกคดีเพื่อเป็นการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นให้ได้มากที่สุด เนื่องจากในขั้นนี้อำนาจในการควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยในศูนย์พิทักษ์สันติ ศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศชต.) ได้ไม่เกิน 30 วัน²⁵ อันจะทำให้ส่งผลดีต่อการรวบรวมพยานหลักฐานและการสอบสวนในขั้นสอบสวนหลังจากแจ้งข้อหาผู้ต้องสงสัยก็จะทำให้เกิดความรวดเร็วและเป็นธรรมกับตัวผู้ต้องสงสัยและผู้ต้องหามากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามข้อมูลที่ได้จากการซักถามในศูนย์พิทักษ์ก็จะนำมาขยายผล ส่วนขั้นตอนการพิจารณาว่าพยานหลักฐานเพียงพอหรือไม่จะส่งฟ้องหรือไม่ส่งฟ้องไม่ใช่ขั้นตอนในการซักถามหรือแม้แต่พนักงานสอบสวนเข้าไปพูดคุยก็ไม่สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ เพราะถ้อยคำใด ๆ ที่ผู้ต้องหาให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวนก่อนมีการแจ้งสิทธิจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้นั้นไม่ได้²⁶ แต่เห็นว่าเป็นรูปแบบในการเชื่อมต่อระหว่างกฎหมายพิเศษกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งเป็นกฎหมายปกติ เพราะหากไม่มีรูปแบบดังกล่าวก็จะทำให้การค้นหาคำความจริงไม่มีความเชื่อมโยงในกระบวนการยุติธรรมและจะเป็นอุปสรรคในการรวบรวมพยานหลักฐานสำหรับการใช้กฎหมายปกติในการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ผู้ต้องหาในเวลาต่อไป

ในการสอบสวนคดีความมั่นคงผู้บังคับบัญชาจะเข้ามาควบคุม กำกับ ดูแล ส่วนวนการสอบสวนโดยมีคำสั่งให้พนักงานสอบสวนในพื้นที่ที่เกิดเหตุเป็นผู้รับผิดชอบ เดิมโดยมีคำสั่งภายในสถานีตำรวจแต่งตั้งคณะพนักงานสอบสวนสืบสวนในคดี แต่ปัจจุบันการดำเนินคดีความ

²⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 87.

²⁵ พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548, มาตรา 12.

²⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 134/4 วรรคสาม.

มั่นคงจะมีคำสั่งระดับภูธรจังหวัดแต่งตั้งคณะพนักงานสอบสวนในคดีความมั่นคง การดำเนินการในลักษณะดังกล่าวคณะพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนเพื่อสรุปสำนวนส่งพนักงานอัยการและส่งฟ้องต่อศาล แต่อย่างไรก็ตามประสิทธิภาพการรวบรวมพยานหลักฐานในคดีนั้นเมื่อพิจารณาจากสถิติคดีความมั่นคงในสามจังหวัดและสี่อำเภอของจังหวัดสงขลาระหว่างปี พ.ศ. 2547 ถึง 31 กรกฎาคม 2558 อยู่ในชั้นพนักงานอัยการรวม 9,059 คดี ส่งฟ้อง 616 คดี อยู่ในชั้นศาลจำนวนทั้งหมด 709 คดี ศาลลงโทษจำนวน 278 คดียกฟ้องจำนวน 431 คดี²⁷ ปรากฏว่าศาลพิพากษายกฟ้องมากกว่าพิพากษาลงโทษ ภาครัฐเองก็มีการเยียวยาความเสียหายทั้งชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินแก่ผู้เสียหายทำให้สูญเสียงบประมาณของแผ่นดิน ขาดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมไม่ว่าจะเป็นฝ่ายผู้ต้องหา จำเลย ฝ่ายผู้เสียหายและประชาชนทั่วไป อย่างไรก็ตามหากพิจารณาจากจำนวนคดีความมั่นคงในระยะหลังจากมีการจัดตั้งสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญา 2 ภาค 9 จำนวนคดีที่ศาลลงโทษมีจำนวนมากขึ้น แต่เมื่อเปรียบเทียบกับด้านความมั่นคงจากข้อมูลการปิดล้อมตรวจค้นจำนวนหลายครั้งโดยการใช้กฎหมายพิเศษค้นหาผู้ต้องสงสัยเพื่อให้ได้พยานหลักฐานในการดำเนินคดีอาญา แต่การฟ้องร้องในคดีความมั่นคงจำนวนยังน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ความไม่สงบหรือเหตุการณ์ความมั่นคงที่เกิดขึ้น จึงเห็นได้ว่าพยานบุคคลที่อยู่ในที่เกิดเหตุอาจไม่ให้ความร่วมมือเนื่องจากไม่เชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมสำหรับการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษประกอบกับไม่เชื่อมั่นในการดูแลความปลอดภัยจากเจ้าหน้าที่รัฐหากไปให้การหรือยืนยันในเหตุการณ์ที่พบเห็นรูปแบบการคุ้มครองพยานในจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังไม่มีรูปแบบที่ชัดเจนการสร้างเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ²⁸ อันจะทำให้ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ความร่วมมือกับภาครัฐ ซึ่งในทางปฏิบัติจะมีประจักษ์พยานบางปากกล้าบอการจำนวนมากเนื่องจากหวาดกลัวต่อสถานการณ์ความรุนแรง จึงควรให้เทียบเคียงกับวิธีการถามปากคำผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี โดยให้มีการกระทำต่อหน้าผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้นำทางศาสนา ผู้ใหญ่บ้านหรือบุคคลที่พยานร้องขอ โดยให้มีการบันทึกภาพและเสียงและสามารถนำสื่อภาพและเสียงคำให้การของพยานดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของคำเบิกความของพยานได้ หรืออาจจัดให้มีการสืบพยานล่วงหน้าได้ง่ายขึ้น

ในส่วนการรวบรวมพยานทางนิติวิทยาศาสตร์ทางศูนย์พิสูจน์หลักฐาน 10 มีระบบ FIDS (Forensic Integrated Database System) เชื่อมโยงฐานข้อมูลนิติวิทยาศาสตร์หลายข้อมูล

²⁷ ข้อมูลจากศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศชต.) พ.ศ. 2558.

²⁸ กรกฎ ทองชะเอม และคนอื่นๆ, (2558), การประเมินความเชื่อมั่นของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีต่อการอำนวยความสะดวก: ขั้นตอนฟ้องคดีทั้งในกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักและการใช้กฎหมายพิเศษ, (กรุงเทพฯ: กระทรวงยุติธรรม), 45-67.

ก็จะทราบกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง ส่วนจะฟ้องหรือไม่ฟ้องก็ต้องเป็นพยานหลักฐานอีกระดับเรื่องหนึ่ง แต่การที่รู้กลุ่มก็เหมือนกับเป็นการสอบสวนที่อาจจะช่วยได้ ตรงนี้ให้หรือคดีที่มีพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เข้ามาเมื่อได้พยานนิติวิทยาศาสตร์แล้ว หากพยานหลักฐานใดที่ศูนย์พิสูจน์หลักฐาน 10 ไม่มีข้อมูลก็ให้ส่งไปที่สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ โดยควรเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูล เพราะของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรมจะมีข้อมูลดี เอ็น เอ ซึ่งมีมากกว่า ศูนย์พิสูจน์หลักฐาน 10 สำนักงานตำรวจแห่งชาติซึ่งจะทำให้สามารถรู้ตัวผู้กระทำความผิดได้มากขึ้น

สาเหตุหลักที่ทำให้ในการรวบรวมหลักฐานไม่มีประสิทธิภาพเกิดจากปัจจัยหลายประการไม่ว่าพนักงานสอบสวนผู้ทำสำนวนคดีความมั่นคง ผู้ทำสำนวนจริงจะเป็นพนักงานสอบสวนผู้ปฏิบัติหน้าที่เวรปกติ และเมื่อเกิดเหตุแล้วจะทำการสอบสวนเบื้องต้น โดยมีพนักงานสอบสวนผู้ใหญ่เฉพาะสถานีตำรวจเมืองหรือสถานีอื่น พนักงานสอบสวนเวรซึ่งมียศร้อยตำรวจตรีถึงร้อยตำรวจเอกจะเป็นผู้ทำการสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐาน หัวหน้าพนักงานสอบสวนส่วนใหญ่จะควบคุม กำกับ ดูแล สั่งการ การสอบสวนปากคำผู้ถูกกล่าวหา พยาน ผู้ต้องหา จะไม่ได้ทำการสอบสวนคดีความมั่นคงเองซึ่งอาจจะมีแต่ผู้สั่งการให้เร่งรัดสอบพยาน สอบผู้ต้องหา ในประเด็นต่าง ๆ เร่งรัดให้รีบส่งพยานหลักฐาน เร่งรัดติดตามผลการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐาน ส่วนผู้ช่วยพนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่งานธุรการคดี ปฏิบัติงานประจำในลักษณะปกติ ช่วยเหลือจริงจิงในบางครั้ง จนถึงสรุปรายงานการสอบสวนโดยส่วนใหญ่ก็เป็นเจ้าหน้าที่พนักงานสอบสวนที่รับผิดชอบไว้ตั้งแต่ต้น เมื่อมีการแต่งตั้งคณะพนักงานสอบสวนในระดับภูธรจังหวัดจะต้องเดินทางไปยังสถานีตำรวจท้องที่เกิดเหตุ จะต้องจัดเตรียมอุปกรณ์การสอบสวน เช่น คอมพิวเตอร์ เครื่องพิมพ์ โต๊ะทำงาน เก้าอี้ทำงาน ต้องทำงานในลักษณะไปเช้า เย็นกลับไม่มีที่พักซึ่งอาจไปช่วยได้ไม่เกินสองสามวัน เพราะไม่สะดวกเรื่องที่พัก ที่ทำงานมีค่าใช้จ่ายเพิ่ม มีการสนับสนุนเงินครั้งเดียวส่วนต่างต้องสำรองออกกันเอง มีเงินที่ผู้บังคับบัญชาช่วยเหลือบ้าง แต่เมื่อได้รับจัดสรรมาถึงบุคคลแล้วเป็นเงินเพียงเล็กน้อยเท่านั้นไม่เพียงพอสำหรับการในปฏิบัติหน้าที่ นอกจากนี้การปฏิบัติหน้าที่ของคณะพนักงานสอบสวนเมื่อได้รับมอบหมายงานแล้ว ต่างคนต่างทำในส่วนที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบ ห้องทำงานจะต่างคนต่างอยู่กันคนละห้อง ขาดการประสานงานไม่มีลักษณะการสอบสวนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน คณะพนักงานสอบสวนที่ได้รับการแต่งตั้งในปัจจุบันเป็นพนักงานสอบสวนที่มาช่วยราชการซึ่งสังกัดเดิมนอกหน่วยศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศชต.) มาช่วยคราวละ 2 ปี ไม่มีประสิทธิภาพ การทำคดีความมั่นคง การส่งสำนวนสอบสวนยังล่าช้า เนื่องจากยังมีภาระงานก็ยังคงดำเนินคดีอื่น ๆ การสอบสวนที่ไม่สิ้นกระแสความจึงทำให้ข้อเท็จจริงยังไม่ยุติ การแจ้งข้อหาไม่ครบถ้วน ถูกต้อง ทำให้ต้องสอบสวนเพิ่มเติมและพนักงานสอบสวนไม่จัดส่งผลการสอบสวนเพิ่มเติมทั้งหมดให้พนักงานอัยการภายในกำหนดเวลาหรือส่งผลสอบสวนเพิ่มเติมเพียงบางส่วนให้พนักงานอัยการ และพนักงานสอบสวนไม่มีการประสานงานระหว่างพนักงานสอบสวนและ

พนักงานอัยการในคดีความมั่นคง จึงเห็นว่าควรมีการเปลี่ยนแปลงเรื่องของระยะเวลาในการปฏิบัติการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคดีความมั่นคงให้คำนึงถึงเรื่องการสอบสวนแต่ละคดีเป็นสำคัญโดยควรให้ปฏิบัติหน้าที่ให้แล้วเสร็จในแต่ละสำนวนที่รับผิดชอบดังกล่าว ระยะเวลาที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติให้มาช่วยเพียงสองปี อาจเป็นอุปสรรคในดำเนินคดีความมั่นคงได้เพราะหากเริ่มทำคดีในปีที่สองก่อนครบกำหนดระยะเวลาโยกย้ายเมื่อครบกำหนดเวลาที่ต้องใช้สิทธิโยกย้ายออกจากพื้นที่ จึงควรกำหนดเวลาสองปีเป็นเพียงขั้นต่ำแต่จะโยกย้ายจากพื้นที่ได้หรือไม่ควรพิจารณาจากสำนวนที่ได้ทำแล้วเสร็จหรือไม่ด้วย หากได้ส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการแล้วเสร็จในคดีที่รับผิดชอบจึงสามารถพิจารณาให้โยกย้ายได้ หรือหากมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการย้ายออกจากพื้นที่ก็ควรสร้างระบบการส่งต่อสำนวนให้กับพนักงานสอบสวนที่เข้ามารับผิดชอบต่ออย่างเป็นระบบที่น่าเชื่อถือได้

พนักงานสอบสวนในคดีความมั่นคงควรมีคุณสมบัติตามที่คณะกรรมการการสอบสวนระดับศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศชต.) เป็นผู้กำหนดโดยควรจัดคณะกรรมการพิจารณาคุณสมบัติพนักงานสอบสวนคดีความมั่นคงเพื่อให้ผู้มีความรู้ ความสามารถ มาทำการสอบสวน โดยออกเป็นระเบียบข้อบังคับระดับ ศชต. เช่น การกำหนดให้ผู้สอบสวนคดีความมั่นคงจะต้องมีใบประกาศหรือใบประกอบวิชาชีพเฉพาะคดีความมั่นคง ซึ่งผู้จะได้ใบประกอบวิชาชีพเฉพาะคดีความมั่นคงได้นั้น จะต้องผ่านการฝึกอบรมตามหลักสูตรที่คณะกรรมการกำหนดโดยได้รับการแต่งตั้งให้มีตำแหน่งในสังกัดภูมิจังหวัด เป็นพนักงานสอบสวนคดีความมั่นคง เป็นหน่วยงานหนึ่งในสังกัด กลุ่มงานสอบสวนภูมิจังหวัด มีอำนาจหน้าที่สอบสวนคดีความมั่นคงภายในภูมิจังหวัดและที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา กำหนดอัตราพนักงานสอบสวนเป็นชุดปฏิบัติการไม่ควรเกินชุดละ 5 คนในคดีที่ผู้กระทำความผิดหลายคน และชุดละไม่เกิน 3 คนในคดีที่ผู้กระทำความผิดคนเดียวโดยไม่รับคดีอื่น ๆ นอกจากคดีความมั่นคง เพราะหากรูปแบบคณะคดีความมั่นคงที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน 10 คนซึ่งคนที่ทำกันจริงน้อยมากส่วนใหญ่ก็เป็นการกำกับติดตาม ไม่ได้มาประชุมวิเคราะห์เหตุการณ์ วิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันอย่างจริงจัง เพราะหากสามารถตั้งเป็นชุดคณะสอบสวนคดีความมั่นคงได้อย่างจริงจังและเป็นพนักงานสอบสวนที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะคดีความมั่นคงที่ได้รับการ ฝึกอบรมให้ดำเนินคดีความมั่นคงก็มีสิทธิในการได้รับค่าตอบแทนพิเศษ ซึ่งเดิมมีเงินค่าตอบแทนสำนวนการสอบสวนปัจจุบันสำนักงานตำรวจแห่งชาติอยู่แล้ว แต่ค่าสำนวนการสอบสวนปกติไม่สอดคล้องกับค่าใช้จ่ายในคดีความมั่นคง จะต้องกำหนดเงินค่าตอบแทนขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่โดยใช้งบประมาณของกองอำนาจรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) เช่น กรณีสำนวนที่ไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิดจะไม่จ่ายค่าตอบแทน สำนวนที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดออกหมายจับ แต่ยังไม่จับกุมไม่ได้ ให้เบิกจ่ายได้สำนวนได้ที่สูงกว่าคดีที่ไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิดเนื่องจากมีค่าใช้จ่ายในการติดตามบุคคลตามหมายจับ สำนวนที่จับตัวผู้กระทำ

ความผิดได้ให้เบิกค่าสำนวนการสอบสวนที่สูงกว่าคดีสำนวนที่ยังจับไม่ได้ อย่างไรก็ตาม การพิจารณาให้ค่าตอบแทนแต่ละสำนวนจำเป็นต้องพิจารณาหลักเกณฑ์ให้เป็นธรรม ไม่ให้เกิดแรงจูงใจในการแสวงหาหลักฐานโดยมิชอบหรือสร้างพยานหลักฐานเท็จขึ้นเพื่อให้ตนได้ค่าตอบแทนซึ่งจะเป็นสิ่งที่ไม่พึงประสงค์อันอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นอย่างยิ่ง แต่ควรให้ความสำคัญกับการปรับปรุงอุปกรณ์การทำงานในการอำนวยความสะดวกในการลงพื้นที่ในการแสวงหาข้อเท็จจริง ห้องสอบสวนที่เป็นสัดส่วน และเครื่องมืออำนวยความสะดวกในการสอบสวนที่ทันสมัย

ในเรื่องการสอบสวน การพิจารณาพนักงานสอบสวนในคดีก่อการร้ายต้องใช้พนักงานสอบสวนที่มีความชำนาญ ปัจจุบันทุกจังหวัดแต่งตั้งพนักงานสอบสวนที่รับผิดชอบคดีความมั่นคงโดยเฉพาะ เมื่อเกิดคดีความมั่นคงควรให้พนักงานสอบสวนชุดคดีความมั่นคงเท่านั้นเข้าไปทำคดีตั้งแต่ต้น แต่บางจังหวัดก็ยังไม่สามารถดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมได้เนื่องจากไม่ได้ลงพื้นที่เกิดเหตุตั้งแต่ต้น และการดำเนินการดังกล่าวไม่ขัดต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพราะว่าผู้บังคับการเป็นพนักงานสอบสวน เป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนทั้งจังหวัด เมื่อผู้บังคับการจังหวัดแต่งตั้งคณะพนักงานสอบสวนขึ้นมาแล้วอาจจะตั้งพนักงานสอบสวนในท้องที่ไว้หนึ่งคน ตัวอย่าง จังหวัดปัตตานีมี 13 อำเภอก็ให้มีหัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้างานสอบสวนทุกสถานีตำรวจมาร่วมเป็นคณะสอบสวนชุดนี้ หากเป็นคดีความมั่นคงหรือคดีก่อการร้ายรู้ว่าผู้ต้องหาที่ทำความผิดทำให้รูปกระบวนการก่อเหตุพื้นที่ในปัตตานี ก็สามารถดำเนินการสอบสวนเป็นคดีเดียวและฟ้องพร้อมกัน ทำให้เห็นว่าการกระทำในหลายท้องที่ต่างตลอดเวลา ต่างทั้งพื้นที่ให้เป็นรูปกระบวนการ เมื่อดำเนินคดีไปพร้อมกันแล้ว การดำเนินคดีซ้ำซ้อนจะไม่มี บางความผิด เช่น ความผิดฐานอั้งยี่เป็นความผิดที่กระทำต่อเนื่อง เมื่อสมัคเป็นสมาชิกแล้วก็เป็นอย่างนั้นจนกว่าจะตายหรือจะลาออก เพราะฉะนั้นถ้าฟ้องอั้งยี่ไปแล้วครั้งหนึ่งเมื่อคดีอยู่ระหว่างพิจารณาก็ฟ้องอีกไม่ได้เป็นฟ้องซ้อน ถ้าศาลตัดสินไปแล้วเสร็จเด็ดขาดแล้วในฐานอั้งยี่ก็จะฟ้องอีกไม่ได้เป็นฟ้องซ้ำ

แต่อย่างไรก็ดีปัจจุบันการดำเนินคดีความมั่นคงเมื่อเหตุเกิดที่อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี พนักงานสอบสวนอำเภอยะหริ่งทำการสอบสวน เหตุเกิดอำเภอหนองจิก พนักงานสอบสวนอำเภอหนองจิกทำการสอบสวน แจ้งข้อหาอย่างนี้ทั้งหมดโอกาสที่จะถูกดำเนินคดีซ้ำซ้อนมีขึ้นได้นั้น ส่วนประเด็นที่สำคัญในการอาัยตัวผู้ต้องหา เมื่อผู้ต้องหาคนเดียวกันทำความผิดหลายคดีต่างพื้นที่กัน เมื่อดำเนินคดีที่แรกแล้ว คดีที่สองขออาัยตัว เมื่อดำเนินคดีที่สองเสร็จสิ้นแล้วคดีอื่นมาขออาัยตัวต่อไป เมื่อคดีแรกสั่งไม่ฟ้องหรือฟ้องแล้วศาลยกฟ้อง ถูกปล่อยตัวความเข้าใจของประชาชนอาจคิดว่าไม่ผิดแล้ว แต่ยังมีรออาัยตัวอยู่อีกเมื่อพนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องหรือปล่อยตัวคดีนี้เจ้าหน้าที่ก็รอดำเนินคดีอื่นต่อ ประชาชนจะเข้าใจว่ารัฐกลั่นแกล้งหรือไม่ ซึ่งขัดต่อหลักการห้ามดำเนินคดีซ้ำในเรื่องเดียวกัน (ne bis in idem/Double

jeopardy) เพราะหลักการนี้แสดงว่า ในการสอบสวนคดีอาญานั้น พนักงานสอบสวนไม่ว่าใน
ท้องที่จังหวัดเดียวกันหรือต่างจังหวัดกันต่างมีหน้าที่ต้องร่วมมือประสานกันในการสอบสวนคดี²⁹
การที่ต่างคนต่างทำในเรื่องเดียวกันหรือแบ่งกันทำหน้าที่ย่อมทำให้ผู้ต้องหาได้รับความเดือด
ร้อนในเรื่องเดียวกันหลายครั้ง และส่งผลกระทบต่อการรักษาความสงบเรียบร้อยของรัฐ ใน
ประเด็นเหล่านี้เรื่องจนถึงปัจจุบันยังไม่มีกรณีแก้ไข ซึ่งหากเป็นการกระทำความผิดต่อเนื่องใน
จังหวัดชายแดนภาคใต้ข้อมูลการสืบสวนเป็นการกระทำความผิดหลายพื้นที่ในเรื่องเดิมก็ควร
ดำเนินคดีเพียงครั้งเดียวเพราะการกระทำผิดเหล่านั้นต้องการสร้างความปั่นป่วนหรือความ
หวาดกลัวให้เกิดแก่ประชาชนซึ่งเป็นความผิดก่อการร้ายจึงควรดำเนินคดีในครั้งเดียวกันแม้มี
การกระทำผิดหลายพื้นที่เพื่อความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการดำเนินกระบวนการยุติธรรม

ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2556 มีการตั้งสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญา 2 ภาค³⁰
ขึ้นมาจนถึงปัจจุบันซึ่งตามประกาศคณะกรรมการอัยการให้สำนักงานมีอำนาจและหน้าที่รับผิดชอบ
งานดำเนินคดีอาญา เฉพาะคดีความผิดต่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ความผิด
เกี่ยวกับการก่อการร้าย การก่อวินาศกรรม ตามกฎหมายว่าด้วยการรักษาความมั่นคงภายใน
ราชอาณาจักร จำนวนคดีที่ศาลพิพากษาลงโทษมีจำนวนมากขึ้นซึ่งเกิดผลสัมฤทธิ์ขึ้นในระดับหนึ่ง
แล้ว เมื่อเกิดผลสัมฤทธิ์ขึ้นมา แต่อาจจะมีปัญหาขึ้นของพนักงานอัยการว่าความ เพราะเมื่อ
พนักงานอัยการปฏิบัติงานครบหนึ่งปีก็จะขอโยกย้ายเป็นปกติ เนื่องจากพนักงานอัยการที่มา
ปฏิบัติหน้าที่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่ไม่ได้สมัครใจแต่ด้วยลำดับอาวุโสจึงจำเป็นต้อง
มาปฏิบัติหน้าที่ เมื่อครบหนึ่งปีก็ย้ายออกซึ่งอาจไม่มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่เพียง
แต่รอเวลาย้ายกลับ แต่พนักงานอัยการที่ขออยู่ต่อก็มีจำนวนน้อยน้อยมากและส่วนใหญ่
ที่ขออยู่ต่อจะขอไม่ทำคดีความมั่นคง ซึ่งหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมในชั้นก่อนฟ้อง
อาจเกิดความไม่เชื่อมั่นได้เพราะการทำงานที่ไม่ต่อเนื่อง ส่วนการสอบสวนเริ่มดีขึ้นหลังจาก
พนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญา 2 ได้ทำงานร่วมกับพนักงานสอบสวนมากขึ้นโดยเริ่มจาก
การฝึกอบรมพนักงานสอบสวนโดยให้ความรู้เมื่อคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลถึงปัญหาหรือ
อุปสรรคในการพิจารณาคดีการรับฟังพยานหลักฐานเพื่อให้พนักงานสอบสวนได้เห็นความสำคัญ
ของการรวบรวมพยานหลักฐานแต่ไม่สามารถเข้าไปร่วมในการสอบสวนได้อันเนื่องจากกฎหมาย
ยังไม่รองรับอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ

กระบวนการจัดเก็บพยานวัตถุดีขึ้น กระบวนการซักถามดีขึ้น กระบวนการสอบสวน
ดีขึ้นกระบวนการนิติวิทยาศาสตร์เริ่มได้รับการร่วมมือกันดีขึ้นส่วนศาลจะตัดสินอย่างไรก็เป็นดุลพินิจ

²⁹ คณิต ฒ นคร, (2555), การก่อการร้ายกับการมอบอำนาจให้ดำเนินคดี, (กรุงเทพฯ: วิญญูชน), 119.

³⁰ “ประกาศคณะกรรมการอัยการ เรื่อง การแบ่งหน่วยงาน และการกำหนดอำนาจและหน้าที่ของหน่วยงานภายใน
ของสำนักงานอัยการสูงสุด (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2556,” (2556, 6 กันยายน), *ราชกิจจานุเบกษา*, 20-22.

จากพยานหลักฐานที่น่าเสนอและสามารถโต้แย้งกันในระดับอุทธรณ์ได้อีก แต่หากพนักงานอัยการ ซึ่งเป็นผู้นำเสนอพยานหลักฐานให้ศาลได้อย่างสมบูรณ์แล้วเชื่อว่าพนักงานอัยการยังคงเป็นผู้กำหนดคำพิพากษาว่าให้ออกมาแบบไหน ศาลก็ไม่สามารถพิจารณาเป็นอย่างอื่นได้ โดยเฉพาะการไม่ได้แสวงหาความจริงนอกเหนือจากที่นำเสนอในสำนวน แต่ในปัจจุบันพนักงานอัยการกลับกำหนดไม่ได้เพราะมีข้อในการดำเนินคดี เนื่องจากไม่มีผู้ที่มีประสบการณ์อย่างต่อเนื่องในการทำความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ อันเนื่องมาจากสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญา 2 ตั้งอยู่ที่จังหวัดปัตตานี มีพนักงานอัยการประจำอยู่เพียง 3 คน คือ อัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญา 2 จำนวน 1 คน และมีรองฝ่ายอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญา 2 อีกจำนวน 2 คน เนื่องจากระบบการพิจารณาสำนวนยังไม่ได้รับการแก้ไข การตั้งสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายขึ้นมามีหน้าที่รับผิดชอบคดีความมั่นคง แต่ในทางปฏิบัติเมื่อเหตุเกิดที่จังหวัดนราธิวาสพนักงานสอบสวนนราธิวาสก็มาส่งสำนวนให้อัยการจังหวัดนราธิวาส เมื่ออัยการจังหวัดนราธิวาสเห็นว่าคดีนี้เป็นคดีความมั่นคงก็ส่งสำนวนมาให้สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญา 2 แล้วก็จ่ายสำนวนให้กับอัยการที่ประจำอยู่จังหวัดนราธิวาสช่วยงานคดีความมั่นคงก็ส่งกลับไป เมื่อสั่งคดีเสร็จแล้วก็ส่งมาที่สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญา 2 ก็ให้รองฝ่ายเป็นคนลงกรอง เมื่อรองฝ่ายลงกรองเสร็จแล้วก็ส่งมาให้อัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญา 2 ถ้าฟ้องก็ส่งกลับไปให้พนักงานอัยการนราธิวาสฟ้องและว่าความ ถ้าไม่ฟ้องก็ส่งไปให้อธิบดี เพื่อเป็นการให้อธิบดีอัยการภาค 9 ตรวจสอบระหว่างอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญา 2 กับอธิบดีอัยการภาค 9

สำนักงานอัยการสูงสุดอาจไม่เห็นความสำคัญเพราะคดีความมั่นคงก็ถูกส่งกลับไปยังสำนักงานอัยการจังหวัดไม่ได้มีพนักงานอัยการที่ดำเนินคดีความมั่นคงโดยตรง และพนักงานอัยการในจังหวัดชายแดนภาคใต้ก็มาปฏิบัติหน้าที่เพียงหนึ่งปีหลังจากนั้นก็จะได้ย้ายออกนอกพื้นที่ซึ่งมีสิทธิพิเศษกว่าพนักงานอัยการในพื้นที่อื่นที่สามารถเลือกลงพื้นที่ใดก็ได้ จึงเป็นอุปสรรคที่สำคัญของการดำเนินคดีในจังหวัดชายแดนภาคใต้เพราะการว่าความโดยพนักงานอัยการเพียงหนึ่งปียังไม่สามารถเชี่ยวชาญในคดีความมั่นคงได้ซึ่งในคดีหนึ่งอาจใช้เวลาหลายปี ดังนั้นการกำหนดระยะเวลาในการทำงานของพนักงานอัยการผู้ทำความมั่นคงควรกำหนดเวลาหนึ่งปีเป็นขั้นต่ำกรณีจะใช้สิทธิโยกย้ายออกนอกพื้นที่แต่ควรพิจารณาในประเด็นของคดีที่พนักงานอัยการรับผิดชอบด้วยหากหนึ่งปีแต่คดีที่ส่งฟ้องยังไม่สามารถสืบพยานโจทก์จำเลยได้เสร็จสิ้นก็ไม่ควรให้โยกย้ายออกนอกพื้นที่ควรรับผิดชอบในการดำเนินในศาลชั้นต้นให้เสร็จสิ้นก่อนแล้วสามารถโยกย้ายออกจากพื้นที่ได้

4. บทสรุป

การดำเนินคดีความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้หากยังคงดำเนินคดีเช่นเดียวกับคดีอาญาทั่วไปก็จะเกิดอุปสรรคต่อการดำเนินคดีความมั่นคง อันเนื่องจากการก่อความไม่สงบเรียบร้อยในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นการกระทำของผู้ก่อความไม่สงบแบบเป็นกระบวนการส่วนการบังคับใช้กฎหมายพิเศษทั้งพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ. 2457 และพระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 เพื่อความมั่นคง เมื่อจะดำเนินคดีก็ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งการดำเนินงานฝ่ายความมั่นคงกับการดำเนินคดีของตำรวจในการสืบสวน สอบสวนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานสรุปสำนวนเห็นควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้อง ยังไม่มีการบูรณาการข้อมูลที่ชัดเจน พนักงานสอบสวนในคดีความมั่นคงที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นรูปแบบชุดคดีความมั่นคงต้องลงพื้นที่เกิดเหตุตั้งแต่ต้น แล้วมาวิเคราะห์ร่วมกัน โดยพนักงานสอบสวนในคดีความมั่นคงต้องมีความเชี่ยวชาญศึกษาถึงจุดเด่นจุดด้อยของแต่ละคดี ฝึกอบรมที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีความมั่นคงก็มีความจำเป็นอย่างยิ่งโดยต้องกำหนดให้มารับสำนวนการสอบสวนในคดีอื่นนอกจากคดีความมั่นคงและควรกำหนดให้พนักงานอัยการเข้าร่วมสอบสวนในคดีความมั่นคงกับพนักงานสอบสวนตั้งแต่ต้นก็จะสามารถเข้าไปกำกับ ควบคุมการรวบรวมพยานหลักฐานได้และจะเป็นประโยชน์ในการยื่นฟ้องคดีต่อศาลของพนักงานอัยการเอง และเนื่องจากในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีการใช้พระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 การได้มาซึ่งพยานหลักฐานในชั้นซักถามตามกฎหมายพิเศษนี้แม้ศาลจะไม่รับฟังเพราะยังไม่ถูกเป็นผู้ต้องหาแต่ควรกำหนดให้พนักงานสอบสวนเข้าไปสอบสวนผู้ต้องสงสัยในฐานะพยานก็จะทำให้การดำเนินคดีความมั่นคงรวดเร็ว และเกิดความโปร่งใสมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะเมื่อเข้าสู่ขั้นของการสอบสวนเพราะจะได้ข้อมูลเบื้องต้นมาทั้งหมดแล้ว ก่อนจะมีการแจ้งข้อกล่าวหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและควรกำหนดให้มีการบันทึกภาพและเสียงโดยสามารถนำสื่อภาพและเสียงคำให้การของพยานดังกล่าวมาเป็นส่วนหนึ่งของคำเบิกความของพยานได้หรือจัดให้มีการสืบพยานล่วงหน้าได้ง่ายขึ้น

ส่วนการพิจารณาสั่งฟ้องของพนักงานอัยการในการรวบรวมพยานหลักฐานในคดีความมั่นคงมีพยานหลักฐานเพียงพอในระดับที่สามารถเอาผิดกับจำเลยในคดีความมั่นคงในระดับหนึ่งได้แล้ว โดยพนักงานอัยการมีบทบาทและหน้าที่ในการสั่งฟ้องคดีและสืบพยานเพื่อพิสูจน์ความจริงในชั้นศาลโดยหลักแล้วพนักงานอัยการก็สามารถที่จะกำหนดผลในคำพิพากษาได้เอง เพราะหากหลักฐานอ่อนคงไม่สั่งฟ้องคดีต่อศาล ในส่วนคดีที่พนักงานอัยการเห็นควรสั่งฟ้องแสดงว่าพนักงานอัยการเห็นว่าพยานหลักฐานพอที่จะให้ศาลพิจารณาพิพากษาลงโทษจำเลยได้แล้ว เมื่อพนักงานอัยการผู้ดำเนินคดีตั้งแต่ต้นโยกย้าย พนักงานอัยการคนใหม่มารับสำนวนคดีก็ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพเพราะไม่ทราบคดีมาตั้งแต่ต้น

สำนักงานอัยการสูงสุดจำเป็นต้องจัดหาพนักงานอัยการมาอยู่สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญา 2 ภาค 9 และต้องหาคูคณาที่มีความสมัครใจและมีอุดมการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อประเทศชาติอย่างจริงจังก็จะทำให้การดำเนินคดีความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีดำเนินคดีได้อย่างรวดเร็ว โปร่งใส เป็นธรรมและสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินคดีความมั่นคงได้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ปรับโครงสร้างของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินคดีความมั่นคง ไม่ว่าจะ เป็นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ โดยการคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญ มีความเชี่ยวชาญในการดำเนินคดีความมั่นคงมาปฏิบัติหน้าที่ และมีจำนวนอัตราที่เพียงพอรองรับปริมาณคดีที่เพิ่มขึ้นให้สามารถทำงานได้อย่างเต็มที่และมีความต่อเนื่องในการดำเนินคดี

2. ควรสนับสนุนเครื่องใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน เพื่อใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ ไม่ว่าจะเป็นรถยนต์น้ำมันเชื้อเพลิงเพียงพอเนื่องจากพนักงานสอบสวนต้องใช้รถยนต์เป็นพาหนะในการตรวจสถานที่เกิดเหตุ เยี่ยมพยาน ต่อต่อฝากขัง ผู้ต้องหาต่อศาล ติดต่อประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สภาพความเป็นจริง พนักงานสอบสวนมีรถยนต์ในการตรวจสถานที่เกิดเหตุ สภาพเก่ามากและมักมีคันเดียว ไม่ใช้รถยนต์หุ้มเกราะทำให้เกิดความเสี่ยงในการปฏิบัติหน้าที่

3. ควรเปิดสอบเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งได้ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่ก่อนแล้วที่จบปริญญาตรีนิติศาสตร์เพื่อสร้างและปลูกฝังให้เป็นพนักงานสอบสวนที่มีประสบการณ์ในพื้นที่ต่อไป

4. พนักงานสอบสวนที่อยู่ในพื้นที่จำนวนหนึ่งจะไม่ได้ย้ายออกนอกพื้นที่ ทำให้เกิดความเบื่อหน่ายในการทำงาน ไม่มีแรงจูงใจในการทำงานในพื้นที่ จึงเห็นควรกำหนดแนวทางการบริหารงานบุคคลเกี่ยวกับพนักงานสอบสวนเสียใหม่ เช่น กำหนดเงินค่าตอบแทนพนักงานสอบสวนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้หากอยู่ครบกำหนดจำนวนคดีที่ได้วางไว้ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงขั้นตอนการแสดงความเห็นควรสั่งฟ้องสั่งไม่ฟ้องในแต่ละคดี โดยไม่ควรพิจารณาจากระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ก็ให้สามารถขอย้ายออกไปในพื้นที่ที่ตนประสงค์ได้ ซึ่งจะเป็นขวัญกำลังใจและเป็นแรงจูงใจให้พนักงานสอบสวนพื้นที่อื่นมาขอปฏิบัติหน้าที่เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนพนักงานสอบสวนได้

5. ควรจัดกิจกรรมฝึกอบรม ประชุมสัมมนา เสวนา แลกเปลี่ยนทางวิชาการเกี่ยวกับองค์ความรู้ในการดำเนินคดีความมั่นคงปัญหาอุปสรรคที่เป็นแนวทางการขังนำนักพยานหลักฐานของศาล ตลอดจนปัญหาอุปสรรคในการดำเนินคดีความมั่นคง

6. พยานหลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์ควรมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างศูนย์พิสูจน์

หลักฐาน 10 และสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรมเนื่องจากมีฐานข้อมูลดีเอ็นเอเป็นจำนวนมาก

7. ควรกำหนดให้พนักงานสอบสวนที่ทำคดีความมั่นคงทุกคดีเข้าไปพูดคุยสร้างความสนิทสนมหรือไว้ใจแก่ผู้ต้องสงสัยที่ถูกควบคุมตัวตามพระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ทุกคดีเข้าไปเพื่อช่วยค้นหาความจริงก่อนมีการแจ้งข้อหา เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับผู้ต้องสงสัย ซึ่งจะทำให้เป็นรูปแบบที่สามารถเชื่อมต่อระหว่างกฎหมายพิเศษและกฎหมายปกติก็จะทำให้การรวบรวมพยานหลักฐานรวดเร็วมากขึ้น

8. ควรแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยกำหนดให้พนักงานอัยการที่รับผิดชอบคดีความมั่นคงเข้าไปสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนเพื่อให้คำแนะนำและตรวจสอบพยานหลักฐานตั้งแต่ชั้นเริ่มสอบสวนโดยอาจจะเทียบเคียงการสอบสวนคดีพิเศษที่ให้พนักงานอัยการเข้าร่วมการสอบสวนได้ตั้งแต่ต้น และแก้ไขเพิ่มเติมในประเด็นคำเบิกความของพยานบุคคลซึ่งเทียบเคียงกับวิธีการถามปากคำผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี โดยการบันทึกภาพและเสียงโดยสามารถสื่อภาพและเสียงของพยาน ที่ได้กระทำต่อหน้าญาติ ผู้นำศาสนา ผู้ใหญ่บ้าน หรือบุคคลที่พยานร้องขอและสามารถนำสื่อภาพและเสียงคำให้การของพยานดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของคำเบิกความของพยานได้ หรือ จัดให้มีการสืบพยานล่วงหน้าได้ง่ายขึ้น

9. ควรกำหนดระยะเวลาการทำงานของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการโดยพิจารณาจากคดีที่รับผิดชอบเป็นหลักหากพนักงานสอบสวนรับสำนวนในคดีความมั่นคงก็ควรรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อแสดงความเห็นควรสั่งฟ้องหรือควรสั่งไม่ฟ้องในแต่ละคดีให้เสร็จสิ้นจึงสามารถโยกย้ายออกจากพื้นที่ได้ และในส่วนของพนักงานอัยการเมื่อสั่งฟ้องคดีความมั่นคงใดแล้วก็ควรรับผิดชอบในการว่าความคดีนั้นในศาลโดยสืบพยานฝ่ายโจทก์และสืบพยานฝ่ายจำเลยให้เสร็จสิ้นก่อนโยกย้ายออกนอกพื้นที่มากกว่าพิจารณาตามเวลาที่ครบกำหนดแล้วสามารถโยกย้ายได้ตามสิทธิ

บรรณานุกรม

- กรกฎ ทองชะโชค และจันทราทิพย์ สุขุม. (2555). การบังคับใช้กฎหมายในจังหวัดชายแดนภาคใต้. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- กรกฎ ทองชะโชค และคนอื่น ๆ. (2557). การประเมินความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานของกระทรวงยุติธรรมในจังหวัดชายแดนใต้. กรุงเทพฯ: กระทรวงยุติธรรม.
- กรกฎ ทองชะโชค.และคนอื่น ๆ. (2558). การประเมินความเชื่อมั่นของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีต่อการอำนวยความสะดวก : ชั้นก่อนฟ้องคดีทั้งในกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักและการใช้กฎหมายพิเศษ. กรุงเทพฯ: กระทรวงยุติธรรม. คณิต ณ นคร. (2556). อดีตประธาน คอป. และ อสส. ในคดีการก่อการร้าย. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- คณิต ณ นคร. (2555). การก่อการร้ายกับการมอบอำนาจให้ดำเนินคดี. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ปกป้อง ศรีสนิท. (2552). ระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนในวิธีพิจารณาความอาญา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา. (ใน 72 ปี ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ณ นคร ยืนหยัดบนหลักนิติธรรม).
- รังสรรค์ ณะพรพันธุ์. (2554). ทฤษฎีการพึ่งพา กับสังคมเศรษฐกิจไทย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิสาร พันธนะ. (พฤษภาคม-สิงหาคม 2535). “หลักนิติธรรม.” วารสารสุโขทัยธรรมาธิราช. 5 (2), 64-72.
- วรเจตน์ ภาคีรัตน์. (2555). คำสอนว่าด้วยรัฐและหลักกฎหมายมหาชน. กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒน์กุล. (2548). “การนำรูปแบบการพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมาพัฒนารูปแบบการพิจารณาคดีอาญาทั่วไป.” งานวิจัยผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง (บ.ย.ส.) วิทยาลัยการยุติธรรมสำนักงานศาลยุติธรรม.
- โสภณ รัตนกร และธานินทร์ ทรัพย์วิเชียร. (2545). รวมคำบรรยายหลักวิชาซีพนักกฎหมาย. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- อักษราท จุฬารัตน. (2552). ประมวลกฎหมายในกระบวนการยุติธรรมทางปกครอง. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- อานันท์ ปันยารชุน. (2543). ความสำเร็จและบทเรียนของประเทศต่างๆ ในการสร้างธรรมาภิบาลและการป้องกันประมาททุจริตคอร์รัปชัน. สืบค้น 2 กันยายน 2558, จาก <http://tdri.or.th/research/d2000016/>
- Clive, W. and Keir, S. (1999). *Miscarriage of Justice A Review of Justice in Error*. London: Blackstones Press Limited.

Edward, S.C. (1978). **Constitution and What It Means Today by Corwin**. N.J.: Princeton University Press.

Herbert, L.P. (1968). **The Limits of the criminal sanction**. California: Stanford University Press.

Translated Thai References

Chularat, A. (2009). **Administrative Procedure Law**. Bangkok: Bophit Print. [in Thai]

Litkhachitiwannakul, S. (2005). The Application of Criminal Trial for Hiders of Political Positions to general crime trial “**Senior Executives on Justice Administration**” (8th generation) Judicial Training Institute. [in Thai]

Na Nakorn, K. (2013). **Comments of the Former President of the Truth Reconciliation Commission of Thailand on Terrorism**. Bangkok: Winyuchon. [in Thai]

Na Nakorn, K. (2012). **Terrorism and Authorization**. Bangkok: Winyuchon. [in Thai]

Pattanu, V. (May - August 1992). “Rule of Law.” **Sukhothai Thammathirat Law Journal**. 5 (2), 64-72. [in Thai]

Pakeerat, V. (2012). **State and Principles of Public Law**. Bangkok : Textbooks and Teaching Documents Program Faculty of Law Thammasat University. [in Thai]

Rattanakon, C. and Gawichia, T. (2000). **The Compilation of Reading Materials Legal Profession**. 5th ed Bangkok: Winyuchon. [in Thai]

Tongkachok, K. and Sukhum, S. (2012). **Law Enforcement in the Three Southern border provinces**. Research report funded by annual government statement of expenditure of 2011. Songkhla: Thaksin University. [in Thai]

Tongkachok, K., et al. (2014). **The Assessment of Public Confidence in the Word of Ministry of Justice in the Southern Border Provinces**. Bangkok: Ministry of Justice. [in Thai]

Tongkachok, K., et al. (2015). **The Assessment of Confidence in Justice Administration in the Southern Border Provinces : The Case Study of Pre-Prosecution in Famal Criminal Justice and the Use of Special Law**. Bangkok: Ministry of Justice. [in Thai]

Thanapornpan, R. (2011). **Theory of co-existence and Thai socio-economic**. Bangkok: Thammasat Press. [in Thai]

Srisanit, P. (2009). “Accusatorial and Adversary System in Criminal Procedure” in **72 years of Professor Dr. Kanit Na Nakorn advocating for the rule of law**, published by the Faculty of Law, Thammasat University. Bangkok : October Print. [in Thai]